

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B.Com (Honours, Major, General) Examinations, 2014

PART - III

SANSKRIT — GENERAL

Paper - IV

Duration : 3 Hours]

[Full Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

উত্তর যথাসম্ভব নিজের ভাষায় লেখা বাঞ্ছনীয়।

প্রাপ্তস্ব সংখ্যাগুলি পূর্ণমানের দ্যোতক।

UNIT - I

[Marks : 25]

1. Define and illustrate any *three* of the following Alamkāras : 3 × 5 = 15
 নীচের যে-কোন তিনটি অলংকারের লক্ষণ ও উদাহরণ দিন : ৩ × ৫ = ১৫
- i) রূপকম্
 ii) উদ্দেশ্য
 iii) দীপকম্
 iv) অপহনুতি:
 v) বিশেষোক্তি:।
2. Determine the Alamkāras of the following verses (any *two*) : 2 × 5 = 10
 নিম্নলিখিত শ্লোকগুলির অলংকার নির্ণয় করুন (যে কোন দুটি) : ২ × ৫ = ১০
- a) ত্বদভগামার্দবং দ্রষ্টু: কস্য চিত্তে ন ভাসতে।
 মালতী-শশাভুললেখাকদলীনা কঠোরতা।।
- b) মানুষীষু কথং বা স্যাৎস্য রূপস্য সম্ভব:।
 ন প্রমাতরলং জ্যোতিরুদেতি বসুধাতলাত।।

- c) क्व सूर्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषया मतिः।
तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडूपेनास्मि सागरम्॥
- d) असमाप्तजिगीषस्य स्त्रीचिन्ता का मनस्विनः।
अनाक्रम्य जगत्कृत्स्नं न सन्ध्यां भजते रविः॥

UNIT - II

[Marks : 35]

3. Answer any *one* of the following questions : 1 × 12 = 12
 নিম্নলিখিত যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন : ১ × ১২ = ১২
- i) Who was Vidura ? Narrate the duties of a house-holder as stated by him. 2 + 10
 বিদুর কে ছিলেন ? বিদুর কথিত গৃহস্থ ধর্ম সম্বন্ধে আলোচনা করুন। ২ + ১০
- ii) Describe in your own words the main characteristic features of a
 পণ্ডিতব্যক্তি as stated by Vidura. 12
 বিদুর কথিত পণ্ডিতব্যক্তির মুখ্য লক্ষণগুলি নিজের ভাষায় বিবৃত করুন। ১২
4. Explain any *one* of the following verses : 8
 নীচের যে কোন একটি শ্লোক ব্যাখ্যা করুন : ৮
- a) एकः पापानि कुरुते फलं भुङ्क्ते महाजनः।
 भोक्तारो विप्रमुच्यन्ते कर्ता दोषेण लिप्यते॥
- b) त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः।
 कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतद्द्वयं त्यजेत्॥

OR / অথবা

- Translate into Bengali or English any *two* of the following verses : 2 × 4 = 8
 যে কোন দুটি শ্লোকের বাংলা বা ইংরাজীতে অনুবাদ করুন : ২ × ৪ = ৮
- a) क्षमा वशीकृतिर्लोके क्षमया किं न साध्यते।
 शान्तिखड्गः करे यस्य किं करिष्यति दुर्जनः॥
- b) षडेव तु गुणाः पुंसां न हातव्याः कदाचन।
 सत्यं दानमनालस्यमनसूया क्षमा धृतिः॥

- c) यस्य संसारिणी प्रजा धर्मार्थमनुवर्तते।
कामादर्थं वृणीते यः स वै पण्डित उच्यते॥
- d) श्रोतुमिच्छामि ते धर्म्यं परं निःश्रेयसं वचः ।
अस्मिन् राजर्षिवंशे हि त्वमेकः प्राज्ञसम्मतः॥

5. Answer any *five* of the following questions : 5 × 3 = 15

নীচের যে কোন পাঁচটি প্রশ্নের উত্তর দিন : ৫ × ৩ = ১৫

- a) What is meant by Prajāgara ? What is its significance ?
'প্রজাগর' শব্দের অর্থ কী ? এর তাৎপর্য কী ?
- b) Who are always happy ?
নিত্যসুখী ব্যক্তি কারা ?
- c) स च मूढतमो नरः — Who is the most idiotic person ?
মূঢ়তম ব্যক্তি কে ?
- d) Which are the seven vices that a king should give up ?
কোন সাতটি দোষ রাজার পরিহার করা উচিত ?
- e) How many parvans are there in the Mahābhārata ? Name first three of them.
মহাভারতের পর্ব সংখ্যা কয়টি ? প্রথম তিনটি পর্বের নাম লিখুন।
- f) What do you mean by 'मन्त्रविप्लव' ? What is its result ?
'মন্ত্রবিপ্লব' কথার অর্থ কী ? এর পরিণাম কী ?
- g) Who are the victims of insomnia ?
কোন কোন ব্যক্তি অনিদ্রায় আক্রান্ত হয় ?

UNIT - III

[Marks : 25]

6. Answer any *one* of the following questions : 1 × 15 = 15

নিম্নের যে কোন একটি প্রশ্নের উত্তর দিন : ১ × ১৫ = ১৫

- a) What is the meaning of the word 'छन्दः' ? Discuss briefly in this connection the works related to 'छन्दः'.

'छन्दः' শব্দের অর্থ কী ? এই প্রসঙ্গে ছন্দোবিষয়ক গ্রন্থগুলি সম্পর্কে সংক্ষেপে আলোচনা করুন।

b) What do you mean by कोषशास्त्र ? Discuss briefly the works related to कोष as found in ancient India.

कोषशास्त्र बलते की बोधाय ? प्राचीन भारतीय कोषग्रन्थगुलि सभ्दके संक्षिप्त आलोचना करुन ।

c) Write a note on astronomical works in ancient India.

प्राचीन भारतीय ज्योतिर्विद्या विषयक ग्रन्थगुलि सभ्दके आलोचना करुन ।

7. Write short notes on any *two* of the following :

2 × 5 = 10

ये कोन दुटि विषये संक्षिप्त टीका लिखुन :

२ × ५ = १०

नागार्जुनः, कौटिल्यः, चरकसंहिता, आर्यभट्टः, सङ्गीतदामोदरः ।

UNIT - IV

[Marks : 15]

8. Write a paragraph on any *one* of the following topics in Sanskrit :

15

निम्नोक्त ये कोन एकटि विषय अवलम्बने संस्कृत भाषाय एकटि अनुच्छेद रचना करुन :

१५

- i) चरित्रनिर्माणे विवेकानन्दस्यावदानम्
- ii) तव प्रियः ग्रन्थः
- iii) शारदोत्सवः ।